

Fal mellett

CSOBÁNKA ZSUZSA

Harmadjára csengetett a két vénasszony, anyám a másodiknál lett ingerült. A kutyát úgy kellett visszafognom, pedig a kapuig alig tíz méter a beton, megérezhette, utálok az egészet. Fogtam a kutyát, közben úgy döntöttem, ha harmadjára is ők lesznek, elengedem a pórázt. Szóljon az édesanyjának. Örülni fog nekünk. Mondtam neki, és nem kíváncsi magukra. De anyám akkor már ott toporgott a verandán. Mi az Istent akarnak tőlem? A két nő beljebb merészkedett, anyám is elindult, szaporán ütögetve botjával a betont, hátha elijeszti őket. Nem ismeresz meg minket? Anyám arca szürke maradt és feszült, épp így néztem én is két napja farkasszemet a fűvel, hátha megtalálom.

A régi történetek bájában nem hiszek, ezek mind emlékeztetnek csak arra, milyen kevés is vagyok, mennyire kevés az élethez, hiába telt el annyi év. Leállítottam a motort, május ellenére erősen fúj a szél. Semmi dolgod erre, menj haza. A belső beszédre süket az ember, fájni akar, de én inkább hiú voltam, az nem lehet, hogy ne bírjam végigjárni a régi utcát. Az iskola mellett az útszéli árok most koszos, tele törmelékkel, üríteni való avarral. Akkoriban még kivezényeltek minket. Olyan nincs, hogy iskolánk tanulói ne tanulják meg a rendet. Mentem én is, utasításra, hátha felkap és magával visz a szél, és akkor megúszom a rendet. Az árokban a legjobban a tetemektől félttem, elkerülhetetlen volt, hogy a kezünkbe kerüljön egy-egy egér vagy patkány. Mereven tartottam a zsákot, nem néztem bele, aztán cseréltünk Lacival, én pakoltam a szennyet, ő feszítette a zsákot, muszáj volt belenézni. Macskára azért nem számítottam. Kemény volt a teste, mint nagyanyámnak, akinek a halála után nem volt ember, aki rávegyen, hogy átmenjek a szobáján. Nagymama ott van, mondogattam, de nem hallotta senki, anyám meg jól arcul csapott, mint mikor meggyújtottam az

osztálytársam haját. Maradj gyáva, fiam, süvített a fülemben apám mondata, de akkor már mindegy volt, anyatejjel ittam magamba ezt is. Anyám káromkodásai, miután apám meghalt, rendszeressé váltak, nők közül is csak a mocskosszájúak szólítanak meg. Ott álltam az árok mellett a hullamerev macskával a kezemben, a tanár úr meg rám förmedt. Az Úristenedet, hát nem dobod ki azt a macskát.

Másnap elővett az órán, tudom-e, ez nem járja, nem vagyok jó úttörő, a tisztaság mindennél előbbre való, és máskor tartsam a szám. Mert anyám reggel bent járt az igazgatónál, hogy Éljen Kádár-elvtárs, tisztelt Igazgató-elvtárs, de az mégse járja, hogy a fiam elhullott állatokat fogdos. Aznap délutánra lázas lettem, rázott a hideg, és nem értettem a kémiatanár egyetlen mondatát, zúgott a fülem, csak arra vágytam, végre nagypapa a fejembe nyomjon egy barackot. Gondoltam, ha kialszom a nyávogást, vasárnap megint lovira megyünk, és akkor végre rend lesz, és ennek Kádár-elvtárs és az Igazgató-elvtárs is örül. De vasárnap lovi helyett anyai nagyapám kézen fogott, és mire a sarokra lévő bodegához értünk, úgy csatolta le az óráját, mintha épp lefekvéshez készülődne. Így képzeltem, pedig sosem láttam nagyapát óra nélkül aludni, nagymama szidta is érte mindig. A kis ablak mögött aprócska bácsi, ijesztő horgas orra az üvegig nyúlt, miközben mustrálgatta nagyapám óráját. Mennyit ad érte? Kétszázat. Jó. Ebben a mondatban üres járatok nőttek, nem volt benne nagyapa izzadt homloka, sem dédnagyapám csuklója, ahogy kihűl, és az óra megáll a szívritmust követve. Üres járatokban cikázott nagymama habos csipkés esküvői ruhában, anyám akkor még meddő káromkodásai, ahogy az asztalra dől. Légüres térben kergette egymást nagypapa dohányfüstje, a muskátlik a verandán, az összes lehullott szírom, ami miatt átkiabáltak a szomszédok, szednék össze már, az Úristenit. Azt is csak én hallottam, nagymama süket maradt a szomszédokra. Csak a szagokkal foglalkozott, amikor vasárnap a húsleves mellett égett olaj szagát keringette az utcában.

Nagypapa hazafelé nem beszélt, különben sem sokat, de nekem most vészjósló volt a csendje, talán jobb lenne tartanom a ritmust, nem elvéteni, ahogy a lábait emeli. Megálltunk a közelebbi bodegánál, nagyapa letette a pénzt, aztán visszacapott egy ötvenest. Nagymamának az asztalra tette, és a verandán kiült a tonettszékre, hogy elszívja a frissen vásárolt szivart. Néztem, hogy eregeti a füstöt, hogy száll az ég felé vagy épp a földre a pernye, élettelenül kapkodtak egymás után, míg nagyapa némán mélyre szívta. Ez most a csat, ez lehet a számlap, a kis aranymutató, így mértem az időt, de elvitettem, mert a számolás szerint az óra már rég elégett, nagyapa viszont még mindig csak a szivar felénél tartott.

Nézett a levegőbe, ahogy anyám a két vénasszony szemébe, és én a fű közé, kutatva, pár nappal korábban a szálak között. Mert a láz

hazáig átkozott, az iskolából kilépve többször le kellett ülnöm a földre, megszedültem, csavarta a gyomrom a hányás. Vissza-visszapillantottam, a nagyobbak nehogy meglássanak, bent tartottam az öklendezést, de újra és újra megrándult a testem és a szám. Gondolom, akkor veszthettem el. Nagyapa csak szívta a füstöt, az arcát boldognak láttam, talán nekem is ennyi kellett volna, mikor elhagytam a töltőtollat az iskolautcán. A szégyen napokig kísért, nem volt bennem akkor már semmi büszkeség, négykézláb túrtam a füvet, aztán a földet is felástam pusztá kézzel, hátha előkerül az átlátszó töltőtoll.

Együtt játszottunk Battonyán. Anyám mesélt régen erről, amikor noszogattam, hogy ő Battonyára többet az istennek se, mert Ráhel és Anna azóta biztosan odalett, hiába bújtatták őket. Őt erre ne emlékeztesse az élet. Nem is látom, csak érzem anyán a változást, épp látószögön kívül van, ahogy a kutyával küzdök. Az még bizalmatlan, morog, anya, közben érzem, rendül, megindul benne az a sok üres tér, telítődnek a kitisztított árkok, valami szél jön, aztán víz, és hömpölyög. Elmossa a törmeléket, a macskatetetemet, nagyapát is inkább kimossa a régi lakásból, minthogy költöznie kelljen halála előtt. Anya áll, de érzem, a föld remeg, de mégse riaszt a víz, talán a tollamat se kell keressem végre, ide öklendezi, vagy én felejttem el végre.

Őrláng

Mondhatta volna később, hogy az ilyen lehűlésekkel vigyázni kell. Mert a májusi eső megint hideg volt, a kertben méteres kilengésekkel csavarta a jegenyefákat, felettük pedig égő rózsaszín lett az ég. Azon gondolkoztam, ha megint be kell gyújtani, az egy újabb beszélgetés, kérdések hosszú sora, aminek a végén úgyszólván én hallgatok el. A kazán ajtaját rendesen minden este bezártam, ráhajtottam a riglit, de most már kimondhatom, Janek arra járt, és nem érdekelt. Kinyitotta, ha vasrudat húztam elé, és akkor is, ha szépen kértem. Utóbb a földhöz vágta a Black & Deckert, hogy: Talán elvételtem a sulykot, fiam.

Gyerekként, ha apára gondolok, apa az autóbusz, anya a troli, mondja Karika. Aztán apa kigyullad majd 2011-ben nem egyszer, elég, én meg hiába szoltam volna előre, hogy fájni fog, magam se hittem volna. Cserébe,

hogyan eltussolják a botrányt, egész éjjel jár majd a 4-6-os, és a körút alvó emberei nyugtalanra válnak, remeg a lámpakörte, hullik rájuk a vakolat. Pedig csak a csodára akartak emlékeztetni, éjjel is hazatalál az ember. Karika anyja vörös és nyikorog, a Városliget nyöszörgő gépe, ami a sok zöld között kerimbókázik, ez is az ő szava volt, én csak kölcsönvettem, mióta nem él. A Földtani Intézetbe jártam, a nyári vakáció alatt mégsem hagyhattak egyedül, ahogy annyi általános iskolást az anyja vagy az apja, engem is uzsonnával, színezővel és könyvvel vitt magával a munkahelyére. A folyosókra emlékszem belőle, ahol elszórva mindenhol tárlókat helyeztek el, a tárlókban kristályok, kipreparált madarak és hullók óriásira dülledt szemekkel. Úgy képzeltem, ha elég erős és jó lennék, ők megszólítanának, és anya végre nemcsak a gyerekkor szaga lenne, a gyerekkor nyikorgó vasa, hanem élhetne most is. Karika most messzire néz, látom, ahogy anyja belékarol és kacag, hosszúcombúnak képelem ezt a nőt és sudárnak, pedig ki tudja, mekkorák voltak a csontjai. Annyi biztos, belülről szívódtak fel, a kilyuggatott csontszövetet nézve nagyokat sóhajtozott a doktor. Én meg arra gondoltam, apám ott lent a pincében vajon mire vár, mikor tűnik végre el a Black & Deckerrel együtt.

Akkor is nyár volt, a szomszéd majdnem kiégette a muskátlikat, pedig csak egy hétre mentünk le a tóhoz. A házban erőssé és virgonccá tett a hűvös, a nagy spalettákat anya csak négy óra után hajtotta ki, addig a sötétben kuksoltunk. Az asztalnál a lábait figyeltem, a legapróbb női láb, szám szerint 36-os, a körmét sosem festette, azt mondta, arra csak a sarkon van szükség. Én viszont gyönyörűnek láttam a kurvák vörös körmét, talán mert már akkor is a Vörösrúhára emlékeztettek. Lipóton a nővérek is színesre kenték, az idősebbek az ortopédzandálból bújtatták ki a rózsaszín gyöngyházfényt, mint az óvónők a Madárdombon, a fiatalabbak pedig a klumpából csúszatták ki a lábukat, hogy: Most már megérdemlek egy cigit, és amíg mélyre szívták a füstöt a kerti csapnál, én felülről leskelődtem, milyen a rüsz, milyen a boka íve. Szerintem csak én tudtam róla, hogy titokban imádja magának masszírozni a nyakát, merev farokkal néztem, ahogy hátradől, nyújtózkodik, és lassan, kéjesen fordítgatni kezdi a bokáját, ráfeszít és ellentart, mintha tudná, valaki nézi vagy épp fordítva, abban a biztos nyugalomban, hogy ezt úgyse látja senki. A haját oldotta ki először, onnan tudtam, hogy mi következik. Sosem láttam a csapon kívül kiengedett hajjal.

Attól még, hogy a nevét megmondták, nem lett pontosabb az érzés. Hetente háromszor jártam a Lipótra festeni a férfit, a konkrét diagnózisra nem emlékszem, kataton skizofrénia, ezt már utólag találtam ki magamnak, ahogy fellapoztam egy orvosi szótárt, rákeresve a szóra. A lélekhasadás lehetne pillanatnyi állapot. Sosem értettem, hisz ez egy tünet, hogy lehetne

az ember belül egyes egyedül és egy, de tényleg. Dühös voltam az orvosokra, hogy bezárták, hiszen azon túl, hogy semmit nem csinált, láthatóan teljesen egészséges volt. Vártam, hogy megmozduljon, darabokra törtem, aztán összemorzsoltam a pitted a szeme láttára, de nem érdekelt. Egy hónapon keresztül minden hétfő, szerda és csütörtök délután egy-egy új fényben, mert a katonák valahogy átfesti az ember arcát, kisimítja és összegyűri tetszés szerint, próbáltam rendszert találni az arcban, megtalálni a fény metszéspontjait, azt a sávot, ahonnan végre látom őt is. Esettanulmányokat kezdtem olvasni, ahol maga alá szaró, csontsoványra fogyott lányokhoz jártak terapeuták énekelni. Persze senki nem hitt nekik, mint ahogy az is elfogadhatatlan volt, hogy a *Duna partján* egy év közös hallgatás és éneklés után megmozdítja a lány kezén a csengőt. Olyan volt, mint a kisállatok, elesettségében megindító, olyan, aki mellé le kell ülni, aztán mihamarabb csak annyi dübörög a fülben, el innen, mert ez kibírhatatlan. A fehér bőr, az évek során kamaszosan kiszőrsödött vádli és hónalj, képtelen lehet a csend, ahogy az nő.

A nővérke kinyitotta az ajtót, aznap utoljára mentem, gondoltam, illene valahogy megköszönni, elköszönni, de végül csak egy hülye Boci csokit találtam a boltban, mindegy, jó lesz. Jó nem lett, már odafele dühöngtem, mekkora fasz vagyok. Leültem a székre, kezembe vettem, és felé tartottam a képet, hogy nézd, ez lett. Tegeztem, pedig lehet, hogy nem illett volna, de az a heti háromszori találkozó mégis úgy éreztem, feljogosított rá. Meg az a sok Lipóton kívüli idő, amit vele töltöttem, orvosi szakkönyveket lapozgatva, az arcával éjjel, szóval ezekért. Apámat vártam így haza, ahogy hozzá menni vártam, apám akkor negyvenkét éves volt, én meg kitaláltam, azzal jót teszek, ha minden óra negyvenkettedik percében végigkövetem a mutatót, ahogy lépked. A görbe és vékony vörös mutató el-elakadt a kidülledő számlapokban, naponta be kellett állítani a pontos időt. És arra gondoltam, Karikának igaza lehetett, amikor azt mondta, csak az idő miatt van minden, gyerekként azt nem értjük, nem éljük. Csak a hűvöset vagy a betonon felcsapódó esőcseppeket, azokat a meztéllábas bőrig ázott haza szaladó nőket, a túloldalon a Fűvészkert előtt a fehér nadrágos lányt a fiúval, ők lelassítanak, a lánynak szép a lába, a mellére tapad a blúz, ilyenekre emlékszem felnőttként, ha az idővel nem számolok. De abban a negyvenkettedik percben is ugyanez van, apám negyvenkét éves, én meg ezt nem értem, hogy lehet ennyit élni, és hogy lehet, hogy a kazán ajtaja állandóan nyitva, ha ő évek óta halott.

Az ágyon nem változtak a fények. Az arcán sem, bár úgy biztos mesélhetőbb lenne a történet, egyszerűen annyi történt, hogy odatettem a csokit a kisasztalra, és beszéltem, tartottam a képet. És beszéltem, hogy én nem tudom, téged mi a faszért zártak be ide, mert ilyen erővel szobatársak

lehetnénk. Aki bennem van, na, tudod, az a Vörösruhás, az is kataton állapotot szül, pedig annak nemcsak a bokája és a melle, a csípője, de észvesztőek a mozdulatai, amilyen könnyedséggel az összegörnyed, ahogy a mellébe markol, vagy a nyakán simít végig, ahogy alszik, tudod, az őrjít meg a legjobban. Ahogy vár.

A lift hangos csapódással záródott be, a vasak, a huzalok nyikorogtak, bambán tartottam a jobb kezemben a képet. Néztem a számlálót, még tizennyolc másodpercem van, hogy elhiggyem, elmosolyodott, amíg a képet nézte. Ez megint egy vörös görbe mutató, ha hazaérek, kitől kérdezzem meg, szerinted is jó lett-e a kép, ha újra megszólítom apát abban a májusi esőben, amikor kialszik a gáz.

